

Дзіятарыі і Мастацтва

Год выдання 38-ы
№ 102 [2462]
26 снежня 1969 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

ДА 100-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ УЛАДЗІМІРА ІЛЬІЧА ЛЕНІНА ТЭЗІСЫ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ САВЕЦКАГА САЮЗА

22 красавіна 1970 года спяўняцца сто гадоў з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Ульянава-Леніна — геніяльнага прадуральніка рэвалюцыйнага вучэння Карла Маркса і Фрыдрыха Энгельса, стваральніка Камуністычнай партыі Саветаў Саюза, кіраўніка найважнейшай сацыяльна-рэвалюцыйнай і заснавальніка першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы, правадчыка міжнароднага рабочага класа, усіх працоўных.

З імем і дзейнасцю Леніна звязана цэлая рэвалюцыйная эпоха ў жыцці чалавечтва. Ленін даў адказ на самыя актуальныя пытанні, паставленыя ходам гістарычнага развіцця, усебакова развіў тэорыю сацыялістычнай рэвалюцыі і будаўніцтва камуністычнага грамадства, узброіў расійскі, усяе міжнародны рэвалюцыйны рух навукова абгрунтаванай стратэгіяй і тактыкай, узначыў барацьбу рабочага класа за ажыццяўленне ідэалаў сацыялізма. Сацыялізм, ператвораны Марксам і Энгельсам у ўтопіі ў навуку і ўзбагачаны Леніным новымі вывадамі і адкрыццямі, увашоў у сацыяльную практыку сусветна-гістарычных маштабаў, стаў асноўнай рэвалюцыйнай сілай нашага часу.

З самага пачатку рэвалюцыйнай дзейнасці Ленін цвёрда стаў на пазіцыі марксізму, успрыняў яго рэвалюцыйна-крытычны дух, творчы і дзейны характар, пралетарскі інтэлектуальнасць. Усе свае жыццё ён прысвяціў справе вызвалення рабочага класа, усяго працоўнага народа ад эксплуатацыі і прыгнёчэння, справе сацыялістычнай рэвалюцыі і будаўніцтва новага, камуністычнага грамадства.

У даставанні да новых гістарычных умоў Ленін развіў і пачынаў тэарэтычную спадчыну сваіх вялікіх настаўнікаў. Ён энергічна змагаўся са спробамі ператварыць вучэнне Маркса і Энгельса ў асяцянальную, мёртвую догму. «Мы зусім не глядзім на тэорыю Маркса як на нешта закончае і недыялекчнае... пісаў ён, — мы перакананы, наадварот, што яна паклала толькі краевыя межы камені той навуцы, якую сацыялісты павінны працягнуць далей ва ўсіх напрамках, калі яны не хочуць адстаць ад жыцця» (Поўны збор твораў, т. 4, стар. 184). У творчым развіцці марксізму Ленін бачыў неабходную ўмову дзейнасці рэвалюцыйнага вучэння, ключ да тэарэтычнага і практычнага вырашэння насуперыць задач рабочага класа, важнейшы сродак барацьбы супраць правага і «левага» апартунізму, дагматызму і рэвізізму ўсіх мас.

У. І. Ленін — палітычны дзеяч новага тыпу, вучоны, трыбун-прапагандыст, арганізатар шырокіх народных мас. Яго вызначаюць глыбокая навуковасць у аналізе падзей, яго адважнасць, шчыры ўдзіл у аднаўленні і развіцці класавых сіл, паслядоўнасць і шчырасць у адстаўванні марксісцкіх прынцыпаў, негатыфікацыя ў дзеяннях, гібкасць у тактыцы барацьбы, безапахобнае служэнне інтарсам і мэтам пралетарскага руху.

Распрацоўка тэорыі і навуковай палітыкі Ленін вёсна звязваў з вывучэннем і абгрунтаваннем вопыту барацьбы на ўзроўні мільёнаў і ў пошуку і знаходзіў алказ на надзейныя падставы рабочага руху. Непераўзыходныя стратэгіі і тактыкі пралетарскай класавай барацьбы, Ленін быў цвёрдым чынам звязаны з працоўнымі, выходзіў з іх карных інтарсаў, пастаянна адчуваў пульс народнага жыцця, уважліва вывучаў сацыяльную псіхалогію рабочых і сялян, усіх слабаў грамадства, улічваючы ўсе гэта пры выпрацоўцы палітычных рашэнняў.

Жыццё Леніна — подзвіг. Гэта — жыццё, якое прайшло ў творчай рабоце думкі і настольным рэвалюцыйным дзеянні, у ідэйных і палітычных бітвах. Ленін увавоўваў і сабе самыя выдатныя рысы пралетарскага рэвалюцыйнага: магутны розум, усё перадавальваючую волю, свяшчэнную нявысць да

рабства і прыгнёчэння, рэвалюцыйную страсць, паслядоўны інтэлектуальнасць, бязмежную веру ў творчыя сілы мас, велізарны арганізатарскі геній. Жыццё і дзейнасць Леніна зліліся з барацьбой рабочага класа і Камуністычнай партыі.

Дзейнасць Леніна, яго вучэнне зрабілі велізарны ўплыў на расійскі і міжнародны вызваленчы рух, надаўшы яму ідэйную рэвалюцыйную накіраванасць і арганізаванасць. Ленінізм — гэта марксізм эпохі імперыялізму і пралетарскіх рэвалюцый, эпохі крушэння каланіялізму і перамогі нацыянальна-вызваленчых рухаў, эпохі пераходу чалавечтва ад капіталізму да сацыялізму і будаўніцтва камуністычнага грамадства. «Усё вольны сусветнага сацыялізма, рабочага і нацыянальна-вызваленчага руху, — творчыша ў звароце міжнароднай Наряды камуністычных і рабочых партыі «Аб 100-годдзі з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна» — пацвердзілі міжнароднае значэнне марксісцка-ленінскага вучэння. Перамога сацыялістычнай рэвалюцыі ў групе краін, унікненне сусветнай сістэмы сацыялізма, заваяванне рабочага руху ў краінах капіталу, выхад на арэну самастойнай грамадска-палітычнай дзейнасці народаў былых калоній і паўконтра, небывалы ўздым антыімперыялістычнай барацьбы — усё гэта даказвае гістарычнае правільнасць ленінізму, які выражае каронныя патрэбы сучаснай эпохі».

Галоўнае ў ленінскім падыходзе да грамадскіх з'яў і працэсаў — арганічнае адзінства навуковай аб'ектыўнасці і прычыновай ацэнкі іх з пазіцыі рабочага класа. Для марксістаў-ленінаў, для ўсіх сапраўдных рэвалюцыйна-руху ленінізм — гэта метадалогія рэвалюцыйнага мыслення і рэвалюцыйнага дзеяння. Ён пастаянна ўзбагачаецца Камуністычнай партыяй Саветаў Саюза, міжнародным камуністычным рухам на аснове вопыту будаўніцтва сацыялізму і камунізму, жывой практыкі вызваленчага руху.

Камуністычныя партыі, аб'яўляючыся на ленінскую ідэйную спадчыну, вядуць вялікую творчую работу і непрымыма выступаюць супраць сучаснай буржуазнай ідэалогіі, супраць правага і «левага» скажэнняў рэвалюцыйнай тэорыі. Марксізм-ленінізм — вялікае інтэлектуальнае вучэнне. Любыя спробы падаваць адзінства марксісцка-ленінізму, штучна расчлаіняць яго на розныя нацыянальныя або рэгіянальныя «варыянты» назімаюць закончовае рэвізію прычыпаў рэвалюцыйнага вучэння рабочага класа. Гэта вучэнне адзінае па сваёй прыродзе і з'яўляецца здабыткам усіх камуністаў, усіх рэвалюцыйных рабочых, усіх працоўных.

Адзначаючы 100-годдзе з дня нараджэння Леніна, савецкі народ, народы сацыялістычных краін, міжнародны рабочы клас, усё перадавое чалавечтва зноў і зноў звяртаюцца да ідэй і спраў правадчыка сусветнага пралетарыяту і ўсіх працоўных, вялікага рэвалюцыйнага, камуніста, які стаў на чале сіл, што ажыццяўляюць грандыёзны сацыяльна-працоўны інтарсас людзей працы.

Адзначаючы 100-годдзе з дня нараджэння Леніна, савецкі народ, народы сацыялістычных краін, міжнародны рабочы клас, усё перадавое чалавечтва вызнаюць шчырае захапленне геніяльным мысленнем, Ленін быў найважнейшым вучоным у рэвалюцыі і рэвалюцыйным навуком, які адкрыў новы этап у развіцці марксісцкай тэорыі, узбагаціў усё састановае часткі марксізму — філасофію, палітычную эканомію і навуковы камунізм.

Адзначаючы 100-годдзе з дня нараджэння Леніна, савецкі народ, народы сацыялістычных краін, міжнародны рабочы клас, усё рэвалюцыйнае чалавечтва праводзіць агляд сваіх сіл, вызначаюць далейшыя перспектывы і задачы сваёй дзейнасці, умацоўваюць баявое адзінства ў барацьбе за мір, дэмакратыю, сацыялізм.

І. У. І. Ленін — заснавальнік пралетарскай партыі новага тыпу, тэарэтык і правадчык сацыялістычнай рэвалюцыі

1. На рубяжы двух стагоддзяў сусветны капіталізм уступіў у сваю апошнюю, імперыялістычную стадыю. Рэвалюцыйны пераход ад капіталізму да сацыялізму стаў надзейнай патрэбнасцю грамадскага развіцця. Надыходзі пераломны этап сусветнай гісторыі. Сацыяльная сіла, закліканая і здольная узначыць барацьбу за знішчэнне эксплуатацыі чалавеча чалавечкам, за каронную перабудову ўсяго грамадскага жыцця, выступіў міжнародны пралетарыят. Пачаць выканаць гэтай вялікай місіі выпала на долю яго расійскага атрада пад кіраўніцтвам створанай Леніным партыі большавікоў. У ленінізме, які абгрунтаваў практыку ўсяго рабочага руху пасля Маркса і Энгельса, выпрацаваў новыя формы пралетарскай барацьбы і арганізацыі, міжнародны рабочы клас набыў магутную тэарэтычную зброю, усебакова распрацаваную ідэалогію, праграму рэвалюцыйных дзеянняў.

Расія ў пачатку XX стагоддзя з'яўлялася вузлавым пунктам супярэчнасцей сусветнага імперыялізму. Ён быў ўладчыкам усё тыповыя сацыяльна-эканамічныя супярэчнасці тагачаснага свеце: паміж працай і капіталам, паміж развіваючымся капіталізмам і вядучым феадальна-прыгонніцкім перахадным, паміж выскарываючымі прамысловымі рабамі і адстаўлымі ўскраінамі. Асабліва востра гэтым супярэчнасцям надавала сістэма палітычнага, духоўнага і нацыянальнага прыгнёту царскага самадзяржаўя. Сацыяльныя праблемы, якія сталі перад краінай: ліквідацыя памешчыцкай кабалы, вызваленне працоўных ад капіталістычнага рабства і нацыянальнага прыгнёчэння, неабходнасць сацыялістычных пераўтварэнняў — былі галоўнымі праблемамі і для многіх іншых дзяржаў.

Расія была краінай з сярэднім узроўнем развіцця капіталізму, які інтэнсіўна пераўтвараў у манаспалітычную фазу. Характэрнай рысай расійскай рэчаіснасці быў рэзкі кантраст: аграрная краіна з велізарнай перавагай сельскага насельніцтва, яна разам з тым вызначалася высокай канцэнтрацыяй прамысловай вытворчасці і рэвалюцыйнай арганізацыяй рабочага класа. Адна з буйнейшых дзяржаў свету, яна з'яўлялася абавязковым удзельнікам імперыялістычных ваяў, што варагавалі паміж сабой, застаючыся ў той жа час залежнай ад больш развітых капіталістычных дзяржаў. Руская культура паказала свету класічныя ўзоры літаратуры, мастацтва, навукі, у той жа час тры чвэрці насельніцтва краіны было непісьменнае.

цыялістычнага будаўніцтва належыць партыі большавікоў на чале з Леніным.

2. Рашаючай умовай поспеху справы сацыялістычнай рэвалюцыі Ленін лічыў стварэнне і ўмацаванне рэвалюцыйнай партыі рабочага класа. У пралетарскай партыі ён бачыў магутны рычаг, здольны «пераварнуць Расію».

Стварэнню партыі папярэднічалі велізарная ідэйна-тэарэтычная работа Леніна, крытыка ім дробнабуржуазнага народніцкага сацыялізма, бескампраміснае барацьба супраць рэфармісцкіх і іншых апартуністычных плыняў. Без такой ачышчальнай работы немагчыма было забяспечыць спалучэнне марксізму з вызваленчым рухам, усталяваць самастойную класавую лінію пралетарыяту.

Стварэнне партыі большавікоў — партыі новага тыпу — азначвала перамогу ў рабочым руху Расіі марксісцкага, сапраўды рэвалюцыйнага напрамку. Упершыню ў гісторыі міжнароднага сацыялістычнага руху ў праграме партыі рабочага класа была запісана патрабаванне ўстанавлення дыктатуры пралетарыяту, неабходнасць якой для будовы новага грамадства была тэарэтычна даказана Марксам і Энгельсам і затым усебакова абгрунтавана Леніным. Партыя ўзначаліла барацьбу расійскага пралетарыяту, рэвалюцыйных мас супраць самадзяржаўя, супраць капіталізму.

Абавязковай вельмі важнай умовай рэвалюцыйнага руху, Ленін у работах «Што рабіць?», «Крок уперад, два крокі назад» і іншых распрацаваў стройнае вучэнне аб пралетарскай партыі новага тыпу. Па ленінскай задуме, партыя павінна быць авангардам пралетарыяту, яго арганізаваным атрадам, вышэйшай формай палітычнай арганізацыі. Яна заклікана выдзейнічаць самавызначэнню рабочага класа, усведамленню і выкананню ім сваёй сусветна-гістарычнай місіі. Ленін падкрэсліваў, што без рэвалюцыйнай тэорыі не можа быць і рэвалюцыйнага руху, што ролю перадавога барацьбыта здольна адгрыгаць толькі партыя, узброеная перадавой тэорыяй.

У. І. Ленін, большавік адхіліў спробы перагварыць партыю ў дыскусійны клуб, у нейкі кангламерат фракцый і груповак. Рашаючай умовай сілы партыі Ленін і большавікі лічылі маналічную згуртаванасць яе ралоў, непадначальнасць дзейнасці, накіраваных на падрыў і адзінства, аслабленне жаласнай дысплыліны.

Партыя большавікоў стваралася, расла і развівалася як партыя сапраўдных пралетарскіх інтэлектуальнасцяў. Яна злілася інтэлектуальна на сваёй ідэалогіі, тыпу будовы, характары дзейнасці. Аб'ядноўваючы ў сваіх радах пралетарыят імятацыянальнай краіны, партыя большавікоў з моманту заснавання выступае як нерарушыма састанова частка адзінага цэлага, які бавы атрад міжнароднага камуністычнага руху.

Найбольш складанымі задачамі, якія дэвалюс вырашаць большавікам на чале з Леніным, быў выпрацоўка і ўдасканаленне сродкаў і метадаў барацьбы рабочага класа, узбройванне партыі рэвалюцыйнай стратэгіяй і тактыкай. Ленін паслядоўна дабіваўся арганізацыі базальнага пралетарскай партыі. Ён рашуча выкрываў апартуністычную практыку партыі ІІ Інтэлектуальнасцяў, якія паступова ператвараліся ў партыі сацыяльных рэфарм і ўрасталі ў палітычную сістэму буржуазнага грамадства, абмяжоўвалі сваю дзейнасць дэгалымі, пераважна парламенцкімі, метадамі. Большавікі паказалі прыклад умелага спалучэння легальных і нелегальных, парламенцкіх і непарламенцкіх, мірных і вярхоўных сродкаў барацьбы, гібка выкарыстоўвалі іх у залежнасці ад сітуацыі, якая складвалася. Большавікі не адмаўляліся ад барацьбы за рэфармы, але заўсёды падпарадкоўвалі гэту барацьбу, як і ўсю сваю дзейнасць, мэтам падрыхтоўкі рэвалюцыі.

Абавязковай умовай паспяховай дзейнасці марксісцкай партыі, развіцця і перамогі рабочага руху Ленін лічыў барацьбу на два франты — супраць правага і «левага» рэвізіянісцкага апартунізму і рэвізізму.

На ўсім працягу сваёй рэвалюцыйнай дзейнасці Ленін выступаў непрымыма барацьбітом супраць вярхоўных навукова сацыялізму плыняў, якія прыкрываюцца флагам марксізму. Ён падвергнуў грунтоўнай крытыцы буржуазна-ліберальную сутнасць рэфармізму, «дэгалымі марксістаў» і «ананістаў». Адстаўваючы і абарняючы рэвалюцыйныя прынцыпы марксізму, партыя, Ленін непрымыма змагаўся супраць меншавізму — найбольш небяспечнай апартуністычнай плыні ўнутры расійскага рабочага руху, розна крытыкавалі апартунізм правасацыялістычных лідэраў на міжнароднай арэне. У той жа час Ленін рашуча адхіляў дробна-буржуазную «ультрарэвалюцыйнасць», якая ігнаравала рэальныя ўмовы класавай барацьбы, штурхала пралетарыят на палітычныя авантуры, асуджае рабочы рух на паражэнне.

Стварэнне большавіцкай партыі адкрыла новы этап у расійскім і міжнародным рабочым руху. Упершыню пралетарыят атрымаў арганізацыю, здольную ў новых гістарычных умовах паспяхова кіраваць яго барацьбой за сваё сацыяльнае вызваленне.

3. У перыяд, калі капіталізм уступіў ў імперыялістычную стадыю і пралетарскі рух стаў масавы, патрабавалася далейшае развіццё марксісцкай тэорыі, распрацоўка рэвалюцыйнай стратэгіі і тактыкі, якія адпавядалі б новым гістарычным умовам.

У капітальнай працы «Развіццё капіталізму ў Расіі», супастаўляючы расійскую эканамічную рэчаіснасць і тэндэнцыі сусветнага капіталізму, Ленін паказаў нарастаючае абстрактнае сацыяльна-эканамічнае антаганізму ў горадзе і вёсцы, даў усебаковы аналіз змяненняў класавай структуры грамадства, выявіў рэальныя саюзнікі пралетарыяту ў буржуазна-дэмакратычнай і сацыялістычнай рэвалюцыі. Ён пераканаўча паказаў, што, лобач з галоўным рухавіком рэвалюцыі — рабочым класам, важнейшую ролю ў рэвалюцыйнай барацьбе трэба будзе адгрыгаць сялянства.

У. І. Ленін даказаў, што працоўнае сялянства ў сілу свайго грамадскага становішча і барацьбы за знішчэнне памешчыцкага землеўладання аб'ектна зацікаўлена не толькі ў буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі, але і ў звяржэнні ўлады капіталу, бо радыкальнае вырашэнне аграрнага пытання можа даць толькі сацыялізм. Ленін даследаваў асноўныя тэндэнцыі сусветнай аграрнай капіталістычнай эвалюцыі, працэс

класавага рассялення вёскі, вызначыў адносны рабочага класа да розных слабаў сялянства на розных этапах рэвалюцыі, стварыў цэласную тэорыю і праграму па аграрнаму пытанню.

У кнізе «Дзве тактыкі сацыял-дэмакратыі ў дэмакратычнай рэвалюцыі» і іншых работах Ленін на аснове аналізу пошты рускай рэвалюцыі 1905 г. і еўрапейскага рабочага руху даказаў, што ад гэтага часу гегемонія ў вызваленчай барацьбе пераходзіць да пралетарыяту і што гегемонія пралетарыяту ў буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі пры саюзе яго з усімі сялянствам неабходна перарастае ў гегемонія пралетарыяту ў сацыялістычнай рэвалюцыі пры саюзе яго з вясковай беднятой і ўсімі эксплуатаемымі масамі горада і вёскі. «...ад рэвалюцыі дэмакратычнай, — заўважыў ён, — мы зараз па пачне пераходзіць... да сацыялістычнай рэвалюцыі. Мы стамі за бесперапынную рэвалюцыю. Мы не спынімся на паўдарозе» (т. 11, стар. 222).

Гэты вывад адкідаў традыцыйную сацыял-дэмакратычную догму, згодна з якой пасля буржуазнай рэвалюцыі павінен надыйсць перыяд працяглага панавання капіталізму. Ленін паказаў, што ў эпоху імперыялізму вырашэнне дэмакратычных і сацыялістычных задач аблізілася, што ў гэтых умовах асаблівае значэнне набывае палітыка саюза пралетарыяту з сярэднім і ніжнім стаям у барацьбе за дэмакратыю і сацыялізм. Развіццё рэвалюцыйных падзей у Расіі і ў іншых краінах пацвердзіла правільнасць ленінскага прадабачэння.

Гістарычная заслуга Леніна з'яўляецца стварэнне навуковай тэорыі імперыялізму, даследаванне яго прыроды, супярэчнасцей, зананамернасцей. Ленінскі аналіз імперыялізму ў кнізе «Імперыялізм як вышэйшая стадыя капіталізму» і іншых работах з'яўляецца прамым працягам і далейшым развіццём ідэй «Капіталу» К. Маркса. Ленін даказаў, што манаспалітычная стадыя капіталізму ёсць яго апошняя стадыя, прызначэнне сацыялістычнай рэвалюцыі. Усебаковы аналіз новага этапу сусветнай гісторыі даў магчымасць Леніну вызначыць вельмі рэальна магчымасці рэвалюцыйнага руху ў эпоху імперыялізму.

Адкрыўшы закон нераўнамернасці эканамічнага і палітычнага развіцця капіталізму на яго імперыялістычнай стадыі, Ленін робіць вывад аб тым, што да сацыялізма роўныя краіны прыдуць неадначасова і фронт імперыялізму можа быць прарваны не абавязкова ў самай высакравітай краіне. Гэты вывад быў новым словам марксісцкай навуцы. Ён каронным чынам змяніў уяўленне аб умовах перамогі новага ладу, адкрыў перад расійскім і міжнародным пралетарыятам ясную перспектыву барацьбы. Ужо тады Ленін прабачыў ход асноўных працэсаў грамадскага развіцця ў выніку перамогі сацыялізму ў адной або некалькіх краінах, неабходнасць барацьбы з двох сістэм на сусветнай арэне.

Дастаюцца да новых гістарычных умоў Ленін усебакова распрацаваў нацыянальнае пытанне, выставіў і абгрунтаваў ідэю спалучэння пралетарскай класавай барацьбы з барацьбой за знішчэнне нацыянальнага прыгнёту, барацьбы за сацыялізм з антыімперыялістычнай вызваленчай барацьбой заняволеных народаў.

Неабходнасць асэнсавання новых працэсаў гістарычнага развіцця, удасканалення марксісцкай метадалогіі, задачы ідэалогічнай барацьбы запатрабавалі ад партыі большавікоў і яе правадчыка найглыбейшага аналізу актуальных філасофскіх пытанняў. Работы Леніна «Матэрыялізм і эмпірыкрытыцызм», «Філасофія свштыі» і іншых з'яўляюцца ідэйна-тэарэтычнай асновай марксісцкай тэорыі «Разборку» новых праблем навуцы, якія сабраліся пасля Маркса і Энгельса, абаране і развіццю асноўных прынцыпаў светапогляду і метаду марксізму, дае грунтоўную крытыку ідэалістычных і метафізічных канцэпцый.

Неаслабнае значэнне маюць далейшае распрацоўка Леніным матэрыялістычнай дыялектыкі, даследаванне ім праблем тэорыі пазнання дыялектычнага матэрыялізму, яго ідэя саюза прыродазнаўства і філасофіі. Ленін — першы мысліцель веку, які ў дасягненых сучаснага яму прыродазнаўства ўбачыў пачатак грандыёзнай навуковай рэвалюцыі, здолеў выявіць і па-філасофску абгрунтаваць рэвалюцыйны сэнс фундаментальных адкрыццяў вялікіх даследчыкаў прыроды. Ён даў бліскучае філасофскае тлумачэнне новых навуковых даных у перыяд крутой «ломкі прычыпаў» і вядучых галінах прыродазнаўства. Выказаная ім думка аб невычэрпанасці матэрыяла стала агульным прынцыпам прыродазнаўча-навуковага пазнання.

У. І. Ленін усебакова даследаваў дыялектыку грамадскага развіцця, уземадзейненне эканоміі і палітыкі, уземазвязь грамадскага быцця і грамадскай свядомасці і многія іншыя пытанні. Распрацоўка Леніным праблем грамадскага развіцця была цесна звязана з патрэбнасцямі рэвалюцыйнай практыкі і ідэалогічнай барацьбы. Сваёй крытычнай суб'ектыўнасцю ў філасофіі і сацыялогіі Ленін напас рашучы ўдар па ідэйных вытоках палітычнага валютарызму і авантурызму. Прынцыпова значэнне маюць яго выступленні супраць канцэпцыі фаталізму і стыхійнасці як тэарэтычнай базы тактыкі правага апартунізму.

Падкрэсліваючы вызначальнае значэнне аб'ектыўных умоў і тэндэнцыі грамадскага развіцця, Ленін заўсёды спалучаў глыбока навуковага аналізу гістарычных акалічнасцей з самым рашучым прызнаннем значэння рэвалюцыйнай энергіі, ініцыятывы, свядомасці, арганізаванасці мас, класаў, партыі, а таксама дзейнасці тых ці іншых асоб. Яго дыялектычны ролю адкрыў новыя магчымасці паскарэння рэвалюцыйнага працэсу, звязаныя з дзейным суб'ектыўнага фактара ва ўмовах, калі агульныя перадавыя змены капіталізму сацыялізмам ужо наспелі. Рашаючай перадамовай носею рэвалюцыі пры гэтым, вучыць Ленін, становіцца гатоўнасць і здольнасць працоўных да рэвалюцыйных дзеянняў, іх свядомасць, арганізаванасць, вопыт барацьбы.

4. Рэвалюцыйна-пераўтваральнае роля марксісцка-ленінскай тэорыі, яе адзінства з рэвалюцыйнай практыкай у дзейнасці большавіцкай партыі пад кіраўніцтвам Леніна азначае бліскучае выражэнне ў перамоце Валдыкі Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

(Працяг на 2-й стар.)

ДА 100-ГОДДЗЯ З ДНЯ ПАРАДЖЭННЯ УЛАДЗІ ПРАЛЕТАРЫЯЎ

(Працяг. Пачатак на 1-й стар.)

Літоўская рэвалюцыя 1917 года, звергнуўшы царскае самадзяржаўе, прывяла да ўстаўнення ўлады буржуазіі. Перад рабочым класам практычна пастала задача пераходу да новага этапу барацьбы — заваявання палітычнай улады, барацьбы за сацыялізм. Ленін узяў на сябе гэтае пытанне, канкрэтны план пераходу да сацыялістычнай рэвалюцыі. У Красавіцкіх тэзісах, у документах, падрыхтаваных для Краўскай канферэнцыі VI з'езду партыі, у сваіх артыкулах і выступленнях Ленін выстануў стратэгічны і тактычны лозунгі велларнай мабільнага сільна. «Своеасабынасць бегучага моманту ў Расіі, — адзначаў ён, — заключаецца ў пераходзе ад першага этапу рэвалюцыі, які даў уладу буржуазіі з прычыны недастатковага свядомасці і арганізаванасці пралетарыату, — да другога яе этапу, які павінен даць уладу ў рукі пралетарыату і беднейшых слабаў сялянства» (т. 31, стар. 114).

Большавікі ішлі да сацыялістычнай рэвалюцыі з дакладнай праграмай прадуджэння нацыянальнай катастрофы, на мяккі якой краіна ападулася ў выніку злычыннай палітыкі царызму і эксплуатацыйнага класаў. Большавікі выступалі як партыя не толькі сакраўшчыка старога, але і стваральніка новага грамадства. «Дзяржава і рэвалюцыя», «Патражонае катастрофа і як з ёй змагацца», «Што ўтрымае большавікі дзяржаўную ўладу?» і іншыя ленынскія работы гэтага перыяду сталі для партыі дзейнай праграмай сацыяльна-палітычных і эканамічных пераўтварэнняў.

Яснасць праграмных устаноўак і паслядоўнасць у іх прывядзенні далі большавікам магчымасць вызваліць з-пад уплыву згодніх партый меншавікаў і эсэраў значную частку людзей, якія ішлі за імі, прыцягнуць на свой бок большасць працоўных, сфармаваць палітычную армію сацыялістычнай рэвалюцыі. У адзіны паток зліваліся барацьба рабочага класа за сацыялізм, агульнародны рух за мір, сялянская ба-

рацьба за зямлю, нацыянальна-вызваленчая барацьба прыгнечаных народаў Расіі.

У перыяд паміж лютым і кастрычнікам 1917 года большавіцкая партыя на чале з Леніным дала ўзор прымянення разнастайных форм і метадаў класовай барацьбы, умелага эфектыўнага з іх. Усобава распрацаваўшы вучэне аб рэвалюцыйнай сітуацыі і ўзброеным паўстанні, Ленін унёс выдатны ўклад у марксісцкую тэорыю.

Партыя павяла масы на штурм капіталізму менавіта тады, калі для гэтага складаліся адпаведныя аб'ектыўныя і суб'ектыўныя ўмовы, калі наступ агульнарна-нацыянальнага крызісу, калі да яго ўжо былі падрыхтаваны ўсім хлом барацьбы свядомасць, воля і страсть дзесяткаў мільёнаў людзей. Большавіцкая партыя пад кіраўніцтвам Леніна на практыцы ажыццявіла марксісцкае патрабаванне адносіцца да паўстання, як да мастацтва.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя паказала свету ўзор вырашэння карэных сацыяльных праблем: зваржэння ўлады эксплуатацыйнага і ўстаўнення дыктатуры пралетарыату, ператварэння прыватнай, буржуазна-памершчыцкай уласнасці ў грамадскую, сацыялістычную, справядлівага вырашэння аграрнага пытання на карысць сялян, вызвалення залежных народаў ад каланіяльнай і нацыянальнай прыгнечанасці, стварэння палітычных і эканамічных пераўтварэнняў сацыялізма.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя — першы пераможны акт сусветнай сацыялістычнай рэвалюцыі. Яна карэным чынам змяніла палітычны і сацыяльна-эканамічны аблічча буйнейшай дзяржавы, узняла міжнародны вызваленчы рух на новы, больш высокі ўзровень, «судыдала ўсім свету, — гаварыў Ленін, — шляхі да сацыялізма і пачала буржуазіі, што набліжаецца канец яе таржаства» (т. 37, стар. 30). Пачаўся новы раздзел сусветнай гісторыі.

II.

Сацыялізм — уасабленне ідэй ленынізма

5. Цэнтральнае месца ў ленынізме пасля перамогі Кастрычніцкай рэвалюцыі і практычных пытанняў сацыялістычнага будаўніцтва, перспектывы развіцця сусветнай рэвалюцыі. Сусветна-гістарычная заслуга Леніна, партыі большавікаў заключаецца ў тым, што яны ўзначалілі стварэнне першага ў свеце сацыялістычнага грамадства. Паспяхова пабудова сацыялізма ў СССР, устаўненне на сацыялістычны шлях іншых краін — рэальнае ўстаўненне вучэння Маркса — Энгельса — Леніна.

Сацыялістычны пераўтварэнні ў Расіі пачалі пачаць рэвалюцыйнаму змяненню дзяржаўнага базісу міжнароднага вызваленчага руху. Савецкі прыклад зраўняў велларнай рэвалюцыйнаму ўплыў на ўвесь астатні свет. З гэтага часу, гаварыў Ленін, барацьба двух лагераў — сацыялістычнага і капіталістычнага — складае вось сусветнай палітыкі, усіх узаемаадносін народаў.

Цяжкай праблемай, якую першачаткова прыйшлося вырашаць Савецкай рэспубліцы, было пераадоленне разрыву паміж веліччу паўстаўшых перад ёй задач і галечай матэрыяльнай і культурнай. У краіне ўстаўляўся перадавы палітычны лад, была ўстаўлена грамадская уласнасць на асноўныя сродкі вытворчасці. Разам з тым у ёй пераважала дробна-вартая сельская гаспадарка, давала сіяе адным і тэхнічна-эканамічна адсталасць, павялічваючы забуржэнны вынік першай сусветнай і грамадзянскай войнаў, замежнай інтэрвенцыі. У гэтых умовах пытанне аб магчымасці і шляхах сацыялістычнага развіцця нашай Радзімы набыло выключнае значэнне.

У І. Леніна лічыў, што краіна мае ўсё неабходнае і дастатковае для пабудовы сацыялістычнага грамадства. Ён быў глыбока ўпэўнены ў велларнай арганізуючай сіле новай, рабоча-сялянскай улады, у невычэрпных творчых магчымасцях рэвалюцыйнага мас. Ленынскае разуменне пытанняў сацыялістычнага будаўніцтва навукова абгрунтавана і выкладзена ў работах «Чарговыя задачы Савецкай улады», «Аб «левым» дзяцінстве і аб дробнабуржуазнасці», «Вялікі пачыны», «Эканоміка і палітыка ў эпоху дыктатуры пралетарыату», «Аб харчовым падатку», «Аб напалерцы», «Аб нашай рэвалюцыі», «Як нам рэарганізаваць Рабрэры», «Аб менш, ды лепш» і іншых.

З іншых, вярхоўных ленынізм, пазіцыі выступалі «левыя камуністы», трацкісты. «Левыя камуністы» выстаўлялі свае тэарэтычныя патрабаванні неадпаведнага пэдаганіка камуністычных прынцыпаў, без падтрымкі іх пэдаганікаў, эканамічнай базі. Трацкісты ж заклівалі, што безнадзейна думаць, быццам рэвалюцыйная Расія можа ўстаць перад тварам кансерватыўнай Еўропы, што толькі пасля сацыялістычнай рэвалюцыі ў краінах Захаду ў СССР можа перамагчы сацыялізм. Партыя адхіляла гэтыя капіталістычныя погляды, узяўшы на ўважэнне ленынскі план пабудовы новага грамадства.

Сутнасць сацыялізма, вучыў Ленін, заключаецца ў пераходзе сродкаў вытворчасці ва ўласнасць народа, у замяне капіталістычнай сістэмы гаспадаркі вытворчасцю па агульнам плану ў інтарэсах усіх членаў грамадства. Такі пераход нельга ажыццявіць без дэмакратычнай арганізацыі ўсіх сіл працоўных, без іх актыўнага ўдзелу ў дзейнасці дзяржавы. Сацыялізм мае на ўвазе работу без капіталістаў, пры найстражэйшым кантролі над мерамі працы і спажывання з боку дзяржавы і грамадскіх арганізацый.

У І. Леніна высмейваў тых, хто з сівна на заўтра чакаў з'яўлення ў гэтым выглядзе неабходнага ідэалага грамадства, свядомага ад супрацьпаставы і цяжкасцей. Сацыялізм — якасна новы лад, які ў краіні адраджаецца ад эксплуатацыйнага грамадства. У той жа час ён — першая фаза камуністычнай грамадства, якая наступе па капіталізмам і таму ніяк адрозніваецца ад яго «радыкальнага пляму». Развіццё сацыялізма — складаны працэс пераходу ад ніжэйшых форм яго грамадскай арганізацыі да вышэйшых і залежнасць ад гэта, «што можна было б назваць ступенямі эканамічнай спадцы камунізма» (т. 33, стар. 98).

Пачынаючы вырашэнне стваральных задач рэвалюцыі, расійскі рабочы клас стаў на незвычайна высокім ступені з неймаверным цяжкасцямі і пераходамі. Камуністычная партыя — натхніцель і арганізатар неабходна на сваіх маштабах творчай дзейнасці — на кожным кроку павіна была шукаць адказы на пытанні, якія ніколі і нікому не вырашаліся.

Новае грамадства стваралася ў краіне, якая знаходзілася ў варожым капіталістычным агульнасці. Ленін падкрэсліваў, што гэта ажураенне, робячы вясны, палітычны, эканамічны, ідэалагічны напісы, не спыняў спроб ажыццявіць рэстаўрацыю капіталізму або, хоць бы, затармазіць рост грамадскай гаспадаркі, фарміраванне новага ўкладу жыцця, развіццё сацыялістычнай свядомасці.

Вопыт гісторыі вучыць, што пабудова сацыялізма заўсёды сустракае ўпартае процідзеянне з боку звергнутых эксплуатацыйнага класаў, сіл і традыцый старога свету. Пралетарская дзяржава даводзіцца падаўляць падручны дзеянні буржуазіі, ворагаў сацыялізма, пераадолюючы палітычныя хістанні і дробнабуржуазныя слаба горада і вёскі, часткі старога інтэлігенцыі. У ідэяна-палітычнай галіне выражэнні гэтых тэндэнцый былі не толькі адкрыты рэстаўрацыйскія сілы, але і розныя права- і «левыя» развіццёвыя элементы.

Пасля смерці Леніна асабліва ўзмацніліся атакі трацкіскай апазіцыі на партыю, на ленынскую ідэю спадытны. Яны атрымлівалі шумнае адгаворнае і падтрымку прамых ворагаў Савецкай улады, судзілі на часу з атакі самых агресіўных сіл капіталістычнага ажураення. У канчатковым выніку трацкісты скардзілі на шлях контррэвалюцыі і анты-савецкаму.

Уся партыя на чале з Цэнтральным Камітэтам узялася на абарону ленынізма. Яна ідэяна выкрывала і арганізаванна разграміла трацкізм. Той жа лёс напаткаў прыхватаных апаратуры, якія рэвалюцыйна генеральную лінію партыі ў духу буржуазнай ідэалогіі, выступалі супраць высокіх тэмпаў індустрыялізацыі, калектывізацыі сельскай гаспадаркі і ліквідацыі кулацкага яе класа.

Выконваючы ленынскія заветы, Камуністычная партыя, савецкі народ прайшлі цяжкі і слаўны шлях. Сацыялізм, немінучасць перамогі якога даказана заснавальнікам навуковага камунізма, сацыялізм, пабудова якога пачата пад кіраўніцтвам Леніна, стаў у Савецкім Саюзе рэальнай рэчаіснасцю. Новым гістарычным зрухам у сістэме сусветных эканаміч-

ных і палітычных сіл на карысць сацыялізма, практычным устаўненнем ленынізма ў міжнародным маштабе з'явілася ўтварэнне сусветнай сацыялістычнай сістэмы. Геранічныма намаганнямі савецкага народа, народаў сацыялістычнага супольніцтва шлях да новага грамадскага ладу ў асноўным пракладзены і вырабаваны для ўсіх народаў зямлі.

6. Галоўным сродкам пабудовы сацыялізма з'яўляецца дыктатура пралетарыату. Яна дае магчымасць рабочаму класу, працоўным праціпаваць сіле капіталу, сувязям буржуазіі, яе вопыту кіравання, прыватнаўласніцкай ідэалогіі і псіхалогіі сілу пралетарскай пераганнасці, свядомасці, арганізаванасці дысцыпліны.

Абавязковы вопыт Парыжскай камуны, трох рускіх рэвалюцыі, Ленін развіў і канкрэтызаваў вучэне Маркса і Энгельса аб дыктатуры пралетарыату, глыбока раскрыў гістарычнае значэнне Рэспублікі Савецкай — дзяржавы новага тыпу, якая з'явілася больш дэмакратычнай, чым любая буржуазна-парламентарная рэспубліка. «Калі б... сцвярджаў Ленін, — народная творчасць рэвалюцыйнага класаў не стварыла Савецкай, то пралетарская рэвалюцыя была б у Расіі справай безнадзейнай» (т. 34, стар. 305).

Савецкая дзяржава на практыцы паказала сіяе як магутны інструмент развіцця сацыялістычнай панавай вытворчасці, павышэння культурнага ўзроўню грамадства і камуністычнага выхавання працоўных, які сродка аховы грамадскіх і асабных інтарэсаў, новага правапарадку, абароны сацыялістычнага заваб, падтрымкі міжнароднага рэвалюцыйна-вызваленчага руху.

Дыктатура пралетарыату азначае замену дэмакратыі для эксплуатацыйнага сацыялістычнага дэмакратыі для працоўных, пачынае эпоху сапраўднага з'яўлення. Ленін звязвае дацягненне рэальнай свабоды перш за ўсё з вызваленнем працы ад ярма капіталу, з вызваленнем працоўных ад эксплуатацыі і духоўнага прыгнечанасці. Палітычныя свабоды — слова, друку, сходзі і да т. п. — заўсёды трактваліся ім з класавых пазіцыі, якія ўмовы сацыялістычнага згуртавання працоўных, павышэння сацыялістычнай ідэалогіі, якія выключалі «свабоду» антысацыялістычнай прапаганды, «свабоду» арганізацыі контррэвалюцыйных сіл.

Арганізацыя і кіраванне ў сацыялістычным грамадстве апраўца на ленынскіх прынцыпах дэмакратычнага цэнтралізму, які прадугледжвае арганічнае спалучэнне адзінага, цэнтралізаванага, панавага кіраўніцтва гаспадаркі і сацыяльна-культурнаму будаўніцтву з развіццём мясцовай ініцыятывы, з разнастайнасцю шляхоў, прымёму і сродкаў руху да агульнай мэты. Неабходным умовам разгортвання сацыялістычнай ініцыятывы мас, правільнага кіраўніцтва новым грамадствам Ленін лічыў неадпаведнасць, з аднаго боку, абсалютнага, месцітэ, якія створылі ў сродку злучаюць з анархізмам, а з другога — цэнтралізму бюракратычнага, змяшчэнне «дэмакратычнага цэнтралізму ў бюракратызмам і з шабанаўнасцю» (т. 36, стар. 152).

З самой прыроды новага ладу заканамерна вынікае паступовае разшырэнне сацыяльнай базі сацыялістычнай дзяржавы. З пабудова сацыялізма, калі ўвесь народ трывала стаў на сацыялістычны пазіцыі, рабочы клас выдае сваю класавую барацьбу ў цесным адданні з кааператывам сялянствам і працоўнай інтэлігенцыяй супраць міжнароднага імперыялізму, буржуазнай і дробнабуржуазнай ідэалогіі. Дзяржава дыктатуры пралетарыату ператварэцца ў палітычную арганізацыю ўсяго народа пры кіруючым ролі рабочага класа на чале з яго авангардам — Камуністычнай партыяй.

Сацыялістычная агульнарнародная дзяржава працягвае справу пралетарскай дыктатуры, служыць арганізуючым патчаткам у вырашэнні задач камуністычнага будаўніцтва. Апраўца на падтрымку ўсіх працоўных, на іх свядомую арганізаванасць, агульнарнародная дзяржава ў той жа час не адмаўляе ад неабходных мер прымуся ў адносінах да асоб, якія парушаюць законы сацыялістычнага грамадства, яго нормы і прынцыпы.

На ўсё гэта развіццё сацыялістычнай дзяржавы яе кроўнай справай была і застаецца абарона заваб сацыялізма ад замаху сіл контррэвалюцыі і сусветнага імперыялізму. Усялякая рэвалюцыя, наводзіць слоў Леніна, толькі тады чагошчэ вярта, калі яна ўвесь сіяе абараняе. «Разбурае сувязь з міжнародным сацыялізмам той, — падкрэсліваў ён, — хто стаў бы адносіцца легкадуна да абароны краіны, у якой перамае ўсё пралетарыату» (т. 36, стар. 292). Створаная партыя, Леныным рабоча-сялянскай Чырвонай Армія — узброеныя сілы пераможнага народа — адсталя заваб рэвалюцыі ў грамадзянскай вайне.

Неўміручы подвиг у імя сацыялізма здзейсніў наш народ пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі, прадаманствуючы масавы геранізм у Вялікай Айчыннай вайне. Гэта вайна з'явілася і найцяжэйшым выпрабаваннем і школай мужнасці. Яна скончылася вялікай перамогай таму, што сацыялізм забеспечыў несакупальнае адданства ўсяго савецкага грамадства, мужнасць і неабавязую мабільнасць яго эканоміі, высокую развіццё вяснай навуцы, выхаванне выдатных воінаў і воіначыніцаў. Разгром ударных сіл сусветнага імперыялізму — германскага фашызму і японскага імлітарызму, ажыццяўленне Савецкай Арміяй сваёй вызваленчай місіі ў рашучай ступені садзейнічалі поспеху народна-дэмакратычнай рэвалюцыі ў шэрагу краін Еўропы і Азіі.

Савецкія людзі, развіваючы народную гаспадарку і павышаючы абароназдольнасць краіны, лічыць сваймі інтэрнацыянальным абавязкам рабіць усё магчымае для эканамічнага і ваенна-палітычнага ўмацавання сусветнай сацыялістычнай садружнасці ў цэлым, кожнай з краін, якія уваходзіць у яе. Імперыялістычная палітыка экспарту контррэвалюцыі наша садружнасць процістаўляе сваю несакупальную магутнасць і рашучасць адстаць рэвалюцыйныя заваб народаў.

7. Леныным вучыць, што паспяховае будаўніцтва сацыялізма і камунізма магчыма толькі пад кіраўніцтвам марксісцка-ленынскай партыі, якая ўзброена перадавай творчай, загартавана ў барацьбе, карыстаецца давер'ем працоўных, умее выражаць настроі мас і рабіць уплыў на іх.

КПСС моцна вернасцю прынцыпам марксізма-ленынізма і рэвалюцыйным традыцыям, маніфэстам адданства, ідэяна стойкасцю, высокім маральна-палітычным якасцямі камуністаў. Яна ўскладае на кожнага камуніста высокую аддансць за стан справы ў сваёй арганізацыі і ў партыі ў цэлым. Камуністы ішлі ў першых шэрагах барацьбы ў гады грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, будаўніцтва сацыялізма; яны назмяна бярэць на сіяе ролі застрэльшчыкаў і на ўсіх участках камуністычнага будаўніцтва.

Апраўца на тэорыю марксізма-ленынізма і набыты вопыт барацьбы, КПСС вырабывае палітычную лінію,

ажыццяўляе кіраўніцтва масамі, эканамічным, сацыяльна-палітычным і духоўным жыццём грамадства, аб'ядноўвае, накіруючы і накіроўвае дзейнасць усіх звыняў сістэмы кіравання. Свае задачы партыя ажыццяўляе як непасрэдна, так і праз Савецкія дзяржаўныя органы, грамадскія арганізацыі, развіваючы і заахочваючы іх творчую ініцыятыву.

Важную роллю ў развіцці нашага грамадства адыгрываюць савецкія прафсаюзы — самая масавая арганізацыя працоўных, школа камунізма для дзесяткаў мільёнаў рабочых і служачых. Пад кіраўніцтвам партыі савецкія прафсаюзы актыўна ўдзельнічаюць у барацьбе за далейшае ўмацаванне нашай эканамічнай і абароннай магутнасці, за ўздым жыццёвага ўзроўню народа, павышэнне прадукцыйнасці працы, развіццё сацыялістычнага сапраўніцтва і руху за камуністычны адносіны да працы, за свядомую дысцыпліну на вытворчасці, палітычнае ўмю працы, быці і арганізаваным партыі працоўных.

Баявым рэзервам і памочнікам партыі з'яўляецца Усеагульнае Ленынскі Камуністычны Саюз Моладзі. Праграмай яго дзейнасці служыць гістарычная прамова Леніна «Задача саюзаў моладзі». У радак камсамола прайшоў палітычную загартаванне і адно пакаленне маладых камуністаў, будаўнічых сацыялізма.

Камуністычная партыя выступае як авангард усяго савецкага народа, палітычны кіраўнік усіх арганізацый працоўных. Усеагульнае гістарычнае аддансці і абавязку перад народам засярагае партыю ад самазаспакоенасці. Для камуністаў святая завет Леніна, «каб мы ні ў якім разе не паставілі на штурм партыю ў становішча партыі, якая зазналася» (т. 40, стар. 327). Усялякая жывой і жыццёвай партыі, указваў Ленін, беумоўна, патрабны крытыка і самакрытыка. Гэта — закон, абавязковая ўмова развіцця партыі, ажыццяўлення ёю кіруючых ролі ў грамадстве.

Аналізуючы характар сацыялістычнага працэсу і абавязуючы вопыт мас, намячаючы шляхі руху наперад, партыя выяўляе новыя магчымасці, выпрацоўвае меры, якія садзейнічаюць пераадоленню цяжкасцей і супярэчнасці. КПСС рашуча асудзіла культ асобы, які прывёў да злыбучынаму ўладу, парушэнню сацыялістычнай дэмакратыі і рэвалюцыйнай дысцыпліны. Яна асудзіла і суб'ектыўнасць, які ігнараве законы грамадскага развіцця і пунку калектывістскіх органаў, падмаляе навуковае кіраўніцтва валонтарысцкімі разлішчэннямі. Гаранты неадпаведнасці гэтых адмоўных з'яў — строгае заахаванне ленынскіх норм партыянага і дзяржаўнага жыцця, развіццё крытыкі і самакрытыкі, паслядоўнае ажыццяўленне прынцыпу калектывізму кіраўніцтва, шырока сувязі з масамі. Партыя адхіляе любыя спробы накіраваць крытыку культуры асобы і суб'ектывізму супраць Інтэрасаў народа і сацыялізма, з мэтай знеслаўлення гісторыі сацыялістычнага будаўніцтва, дыскрэдытацыі рэвалюцыйнага заваб, перагляду прынцыпаў марксізма-ленынізма.

У апошнія гады КПСС правяла велларную работу па аднаўленню і развіццю ленынскіх норм партыянага жыцця, ленынскіх прынцыпаў кіраўніцтва ва ўсіх галінах партыйнай, дзяржаўнай, ідэалагічнай і гаспадарчай дзейнасці.

Кіруючая і арганізуючая дзейнасць марксісцка-ленынскай партыі — асноўная ўмова рашучага ўдзельняча рабочага класа на развіццё новага грамадства, Ленін падкрэсліваў, і вольна, маючы на ўвазе, што падобнае абавязку кіруючому ролі партыі неабходна развіццё антысацыялістычнай стыхіі, пагразаю рэстаўрацыю капіталістычных парадкаў.

Вернасць партыі прынцыпам марксізма-ленынізма, Інтэрасам рабочага класа, усіх працоўных, умацаванне адданства партыі і народа — залог паспяховага выканання ленынскіх заветаў, далейшых перамоў справы рэвалюцыі, справы камунізма.

8. Галоўнай задачай пралетарыату ў ўсіх працоўных пасля заваявання ўлады, вучыў Ленін, з'яўляецца «станочная або стваральная работа наладжвання надзейна складанай і тонкай сеткі новых арганізавальных адносін, ахоплваючых панамерную вытворчасць і размернаванне прадукцыі, неабходнае для існавання дзесяткаў мільёнаў людзей» (т. 36, стар. 171).

Развіваючы палажэнне Маркса аб грамадскай уласнасці як эканамічнай аснове сацыялізма, Ленін вызначыў асноўныя шляхі і формы яе развіцця. На сваёму характары буйна-машынага індустрыяльнага абавязку кіруючому ролі партыі неабходна развіццё антысацыялістычнай стыхіі, пагразаю рэстаўрацыю капіталістычных парадкаў.

Вернасць партыі прынцыпам марксізма-ленынізма, Інтэрасам рабочага класа, усіх працоўных, умацаванне адданства партыі і народа — залог паспяховага выканання ленынскіх заветаў, далейшых перамоў справы рэвалюцыі, справы камунізма.

9. Галоўнай задачай пралетарыату ў ўсіх працоўных пасля заваявання ўлады, вучыў Ленін, з'яўляецца «станочная або стваральная работа наладжвання надзейна складанай і тонкай сеткі новых арганізавальных адносін, ахоплваючых панамерную вытворчасць і размернаванне прадукцыі, неабходнае для існавання дзесяткаў мільёнаў людзей» (т. 36, стар. 171).

Развіваючы палажэнне Маркса аб грамадскай уласнасці як эканамічнай аснове сацыялізма, Ленін вызначыў асноўныя шляхі і формы яе развіцця. На сваёму характары буйна-машынага індустрыяльнага абавязку кіруючому ролі партыі неабходна развіццё антысацыялістычнай стыхіі, пагразаю рэстаўрацыю капіталістычных парадкаў.

У І. Леніна вучыць, што матэрыяльнай базай сацыялізма можа быць толькі высакарыўная індустрыяльная вытворчасць ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі, якая грунтуецца на навейшых завабах навуцы і тэхнікі. Па меры таго, пісаў ён, які вырашаецца задача абогатнення асноўных сродкаў вытворчасці, становіцца неабходна на першы план карэнальнае стварэння вышэйшага, чым капіталізм, грамадска ўкладу, імяна: павышэнне прадукцыйнасці працы, а ў сувязі з гэтым, і (і для гэтага) яго вышэйшая арганізацыя» (т. 36, стар. 187).

У распрацаваным пад кіраўніцтвам Леніна Дзяржаўным плане электрыфікацыі Расіі (ГОЭЛРО) былі намячаны галоўныя напрамак стварэння новых прадукцыйных сіл на базе электрычнай энергіі, комплекснага выкарыстання прыродных багаццяў, укаранення перадавой тэхнікі, тэхналогіі і арганізацыі вытворчасці. Кіруючы ленынізм вучэнем, працоўныя Краіны Савецкай пад кіраўніцтвам партыі ажыццявілі індустрыялізацыю краіны. Яна была праведзена за гістарычна найкарцейшым тэрмінам, у слаўныя гады першых пяцігодкаў і вывала СССР у лік найбольш развітых у прамысловых адносінах дзяржаў свету.

У І. Леніна навукова абгрунтаваў неабходнасць і спосабы пераходу на сацыялістычныя рыткі мільёнаў мас дробных таваравытворцаў. Для іх гаспадарак, у аднознненне ад буйной вытворчасці, Ленін лічыў найбольш метагэаадным кааператываў формы сацыялістычнага абавязку кіруючому ролі партыі неабходна развіццё антысацыялістычнай стыхіі, пагразаю рэстаўрацыю капіталістычных парадкаў.

У І. Леніна навукова абгрунтаваў неабходнасць і спосабы пераходу на сацыялістычныя рыткі мільёнаў мас дробных таваравытворцаў. Для іх гаспадарак, у аднознненне ад буйной вытворчасці, Ленін лічыў найбольш метагэаадным кааператываў формы сацыялістычнага абавязку кіруючому ролі партыі неабходна развіццё антысацыялістычнай стыхіі, пагразаю рэстаўрацыю капіталістычных парадкаў.

У І. Леніна навукова абгрунтаваў неабходнасць і спосабы пераходу на сацыялістычныя рыткі мільёнаў мас дробных таваравытворцаў. Для іх гаспадарак, у аднознненне ад буйной вытворчасці, Ленін лічыў найбольш метагэаадным кааператываў формы сацыялістычнага абавязку кіруючому ролі партыі неабходна развіццё антысацыялістычнай стыхіі, пагразаю рэстаўрацыю капіталістычных парадкаў.

вытворчасці наша краіна яшчэ ў перадавыя перыяд перамясцілася з пятага месца ў свеце на другое. Сярэднегадавы прырост прамысловай прадукцыі за гады м'рнай працы склаў 14 працэнтаў, а за ўвесь савецкі перыяд — 9,9 працэнта, супраць 2—4 працэнтаў за той жа час у ЗША, Англіі, Францыі і Заходняй Германіі. Поўнасю пацвердзілася ленынскае прадабанне аб велларным паскарэнні развіцця прадукцыйных сіл грамадства ў выніку ліквідацыі капіталізму.

9. Задача сацыялізма, адзначаў Ленін, заключаецца ў тым, каб паставіць усё заваб культуры на службу Інтэрасам працоўных. З пераходам у рукі рабочага класа палітычнай, улады дасягненні навуцы, тэхнікі, мастацтва робяцца агульнарна-народным здабыткам, наваўсёды выключнае магчымас

ДА 100-ГОДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ

УЛЭВІЯМІ І ДІЯМІ ЛЕЊІНА

(Праця. Пачатак на 1-й і 2-й стар.)

адукцыя з'яўляецца ўсеагульнай і ажыццяўляецца за кошт дзяржавы. Грамадства бярэ на сябе значную частку расходаў на выхаванне падрастаючага пакалення. Цяпер у пастаянных дзіцячых садах і асялях выхоўваецца каля 9 мільянаў дзяцей. Колькасць навуковай і агульнаадукацыйных школ хутка ўзрастае пры Савецкай уладзе з 9,7 да 49 мільянаў чалавек.

ажыццёва адзіная сістэма пенсійнага забеспячэння. Пенсіі выплачваюцца за кошт дзяржавы і калгасу; пенсіі ўзросці па старасці ў СССР больш нізкія, чым у большасці краін.

ажыццёвае бясплатнае медыцынскае абслугоўванне, ахова мацярынства і дзяцінства. За наўстагоддзя сярэдняя працягласць жыцця павялічылася больш чым удвая.

Сацыялізм прынёс ужо чалавеку грамадзянскія і сапраўды народнага сацыяльнага ладу будзе набліжацца грамадства да ўсебаковага росквіту асобы, да ажыццяўлення прадбачаных заваяванняў навуковага камунізму.

11. Яшчэ даказала правільнасць ленынскага прадбачэння аб далейшым адвадненні ад сусветнай капіталістычнай сістэмы ў выніку сацыялістычных рэвалюцыйных дзяржаў, аб ператварэнні диктатуры пралетарыяту ў сілы нацыянальнай і інтэрнацыянальнай. Агульназначнасць і дзейнасць ленынскага вучэння аб сацыялістычным будаўніцтве ўсебакова пацверджаны вопамі многіх краін трох кантынентаў. Надакладванне інтэрнацыянальнага супрацоўніцтва ў рамках сусветнай сістэмы сацыялізму сведчыць аб жыццёва-ленинскім прыняццю міжнародных адносін новага тыпу. Палітычнае і эканамічнае згуртаванне сацыялістычных краін павялічвае сілы і магутнасць кожнай з іх, дзе магчымыя больш поўна вырашчываюцца перавагі сацыялістычнай арганізацыі грамадскага жыцця.

Нычэйшая сіла новага ладу выявілася ў яго здольнасці праігнаваць сабе дарогі ў самых розных умовах, знаходзіць розныя формы вырашэння падобных сацыяльна-культурных задач. Як і прадказваў Ленін, кожная нацыя ўносіць «своесабытнасць» у тую ці іншую форму дэмакратыі, у тую ці іншую разнавіднасць диктатуры пралетарыяту, у той ці іншы тым сацыялістычны ператварэнні розных бакоў грамадскага жыцця» (т. 30, стар. 123).

У. І. Ленін выяваў глыбокую перакананасць у тым, што сацыялізм забеспечыць сацыяльна-эканамічнае адзінства народаў і ў нацыянальным і ў інтэрнацыянальным маштабах. Матэрыяльную аснову такога адзінства Ленін бачыў у тэндэнцыі «да стварэння адзінай, на агульнаму плане рэгульнай пралетарыятам усіх нацый, сусветнай гаспадаркі як цэлага, тэндэнцыі, якая зусім выразна ўжо выяўляе пры капіталізме і безумоўна падлягае далейшаму развіццю і поўнаму завяршэнню пры сацыялізме» (т. 41, стар. 164).

Міжнародныя адносіны сацыялістычных краін характарызаваў агульнасцю карысных інтарэсаў. Брацкія краіны аб'ядноўваюцца ідэалагічна марксізма-ленинізма, агульнымі мэтамі будаўніцтва сацыялізму і камунізму. У іх — адзіныя

задачы ў барацьбе супраць капіталізму і яго імперыялістычнай палітыкі.

Само жыццё ставіць патрабаванне больш цеснага эканамічнага і палітычнага збліжэння брацкіх краін. Паспяховаму вырашэнню гэтай задачы заклікаюць служыць каардынацыя іх народнагаспадарчых планаў, прынятая на XXIII спецыяльнай сесіі Савета Эканамічнай Узаемадапамогі доўгатэрмінавая праграма далейшага развіцця сацыялістычнай інтэграцыі. Распрацоўка такіх буйных мер брацкія партыі ўносяць творчы ўклад у развіццё ленынскай ідэі аб стварэнні «міжнароднага кааператыву працоўных».

Станаўленне сусветнай сацыялістычнай сістэмы — складаны і шматгранны працэс, звязаны з пераходным цяжкасцю аб'ектыўнага і суб'ектыўнага парадку. Брацкія адносіны і супрацоўніцтва надаюць пэўнае адзінства і далёка не адольваемым эканамічным зрукамі, гістарычна-культурнымі традыцыямі і сувязямі, сацыяльнымі структурамі.

Вопыт сведчыць, што дробнабуржуазныя элементы ўсёды, дзе ім удаецца рабіць свай уплыў, спрабуюць пераходзіць нармальнаму ходу сацыялістычных ператварэнняў, процістаўляюць адна адной краіны сацыялізм, амальна апартуністычныя, рэвізіянісцкія, напярэма-ленинскія погляды, на якіх іграе імперыялізм. Такія небяспека ўзрастае там, дзе дэмакратыя адышоў ад прымянення марксізма-ленинізму.

«Левы» рэвізіянізм атакуе тэорыю і практыку навуковага камунізму, імкнецца падмяніць яго рэакцыйна-ўпалічным і ваенна-казарменным «сацыялізмам». Яго дробнабуржуазна-нацыяналістычнае сутнасць выдае проваленыя месіянісцкія ролі асобных краін, масавага апраўжэння ў духу гегаманізму, шпанізму, ваўнага адышаванні.

З другога боку, правы рэвізіянізм прапагандуе ўздзеянне так званай «лібералізацыі» сацыялізма, якая адхіляе кіруючую ролю марксісцка-ленинскай партыі, падняла сацыялістычную дэмакратыю палітычным лібералізмам буржуазнага кірунку, зводзіць на нішто інтэрнацыянальнае планаванне і кіруючыя народныя гаспадары, разлічана на разрыванне рыначнай стыхіі і канкурэнцыі.

КПСС высока ацэньвае барацьбу, якую вядуць камуністы брацкіх краін супраць любых спроб размыць пазіцыі новага ладу, супраць апартуністычнага падыходу да праблем будаўніцтва сацыялізму і ўзаемаадносін у сусветнай сацыялістычнай сістэме, за пераходнае рознагалоссца паміж партыямі на прычынавай аснове марксізма-ленинізму. Надзейнай умовай наладжвання новага тыпу міжнародных адносін служыць правільная палітыка камуністычнай і рабочых партый, наўхільнае ажыццёўленне ленынскага вучэння аб пабудове новага грамадства, захаванне прыняццю сацыялістычнага інтэрнацыяналізму.

Пабудова і развіццё сацыялізму ў рамках асобных краін і ў міжнародным маштабе — вялікі гістарычны творчасці мільянераў нас працоўных, якія ўзялі свой лёс на ўласныя рукі. Шырока ахвоты гэтай гістарычнай творчасці працоўнага насельніцтва планет, як і прадказваў Ленін, расце. У гэтым знаходзіцца шчырае адлюстраванне заканамернага працэсу пераходу ад перадгісторыі чалавечага грамадства да яго сапраўднай гісторыі, якая творыцца сёння.

12. Вопыт класавых бій XX стагоддзя паказвае, што, толькі кіруючыя ленынскім вучэннем, можна зразумець сутнасць і характар рэвалюцыйных змен, якія адбываюцца ў свеце, правільна апазіцыю ролю сілы, што ўдзяляюцца ў іх, правільна наменці перапынцы развіцця сусветнай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Цяпер яшчэ больш настойліва, чым раней, выяўляецца неабходнасць замены капіталістычных вытворчых адносін сацыялістычнымі. Аднак, падкрэсліваў Ленін, звязанне апошняга эксплуатацыйнага ладу ў сусветным маштабе, станаўленне новай грамадскай фармацыі — гэта складаны, працяглы і шматбаковы працэс. Матэрыяльны пераходны пераход да сацыялізму раней за ўсё паспел у прамыслова развітых капіталістычных краінах. Але ў большасці і ў імперыялістычнай буржуазіі ўдалося захаванне сваю ўладу. У сучасных умовах гэта — галоўная перашкода на шляху сацыяльнага прагрэсу.

Перад фактам поспеху сацыялізму імперыялістычная буржуазія прымае ўсе сілы, каб адстаць свае інтарэсы, захаванне свае асноўныя пазіцыі. Яна манавуе ва ўсіх сферах грамадскага жыцця, мабілізуе з мэтай захавання сваёй панавання ўсе матэрыяльныя рэсурсы, усе дасягчы сілы мананольі і сілы дзяржавы, прыдуляе палітычную выкрутлівасць у спробах адбіць націск сацыялізму.

У галіне эканамічнага капіталізму, выкарыстоўваючы дасягненні навукова-тэхнічнай рэвалюцыі, апартуністы на магнутні высокаарганізаваныя вытворчы механізм, імкнецца з дапамогай дзяржавы мабілізаваць усе рэсурсы ў агульнанацыянальным маштабе, паскорыць тэмпы эканамічнага развіцця, падтрымліваць параўнальна высокую эфектыўнасць вытворчасці.

У палітычнай галіне буржуазія хітра спалучае грубыя формы падаўлення мас з новымі сродамі і метадамі падпарадкавання працоўных сваёму ўплыву. Спекулюючы на лозунгах «сацыяльна-дэмакратыі», «адкрытага грамадства», яна імкнецца падпарадкаваць рабочыя арганізацыі, растарваць іх у неспадзяваным і шматпартыйнай сістэме, заклікаючы іх у супрацьпастаўленні шматпартыйнаму ладу, заклікаючы іх у супрацьпастаўленні імперыялістычнаму вярхоў. Побац з гэтым, мананольі, бачачы няўдачу сваіх разлікаў падпарадкаваць рабочы рух буржуазнаму палітычнаму механізму, усе часцей звартаюцца да гвалтоўных метадаў падаўлення мас; разрастаюцца рэпрэсійныя органы імперыялістычных дзяржаў, уводзяцца новыя антырабочыя законы.

У сацыяльнай галіне мананалістычны капіталізм спрабуе ўступіць і падкачы масіраваць узмоцненне эксплуатацыі працоўных, імкнучыся прадурліць найбольш небяспечныя для буржуазіі класавыя зрукаванні. Ленін гаварыў, што ўступіць у нявыжыванне, дурнадушны, у імя захавання важнага, галоўнага капіталізм стараецца адцягнуць рабочых ад класавай барацьбы, расшырыць і ўмацаваць сацыяльную базу свайго панавання.

На справе ж ступень эксплуатацыі рабочага класа павялічваецца, а асноўныя выгады ад прымянення сучасных прадукцыйных сіл дастаюцца прамыслова-фінансавай алігархіі. Усе гэта прыводзіць да ўзмацнення сацыяльнага антаганізму, эканамічных цяжкасцей галоўных капіталістычных дзяржаў, да хронічнага ваўна-фінансавая крызісу, беспарадку, да авострання міжімперыялістычных супярэчнасцей.

Велізарная частка нацыяналістычных багаццяў накіроўваецца імперыялістычнымі дзяржавамі на падрыхтоўку і вядзенне войнаў. Ваенна-прамысловыя канцэрны, выкарыстоўваючы, тэндэнцыю Леніна, сістэму «ўзаконнага казнакравства», атрымліваюць велізарныя прыбыткі, якія гарантуюць дзяржаве. Ваенна-прамысловы комплекс стаў ударнай сілай імперыялізму, якая стымуе рэакцыю ва ўнутранай і знешняй палітыцы буржуазных дзяржаў.

Найбольш агрэсіўныя атрады сучаснага імперыялізму, перш за ўсё ў ШПА і ФРГ, не пакінулі надзей «перайграць» гістарычна бій XX стагоддзя, дабіцца рэваншу, адкінуць сацыялізм з вышыні сусветнага ўплыву, аднавіць у новых формах налаліям. Імперыялізм ШПА ператварыўся ў штаб антыкамунізму, у цэнтр міжнароднай рэакцыі і мілітарызму. Толькі за апошнія гады на яго рахунок ўзброенай інтэрвенцыі супраць В'етнама, Кубы, Панама, Дамініканскай Рэспублікі, ваенныя правакацыі, актыўная падтрымка Ізраільскай агрэсіі супраць арабскіх дзяржаў, рэакцыйныя пераважы ў шыраку краін. Сур'езнай пагрозай міру і бязпечы ў Еўропе з'яўляецца ажыццёўленне рэваншызму і неапазіцыі сіл у ФРГ.

Але свет змяніўся карэным чынам. Імперыялізм назаўсёды страціў мананольі ў вырашэнні сусветных спраў, якую ён меў да кастрычніка 1917 года, перастаў быць пануючай сілай на міжнароднай арэне. Наш час з поўнай вядомасцю выявілася неадэкватнасць асноўнай мэты імперыялістычнай стратэгіі — знішчэння сацыялістычных лад. «Імперыялізм бязсильны вярнуць развіццё сучаснага свету», — гаворыць Ленін, выяўляючы міжнародны Наряды камуністычных і рабочых партый. Сацыялізм знаходзіцца ў гістарычным наступленні. Такі заканамерны вынік ажыццёўлення ленынскага вучэння

падрыхтоўка. Пад уздзеяннем самой капіталістычнай рэалісці ўсё больш колькасць рабочых новых прафесій і інтэлігенцыі, звязаных з абслугоўваннем перадавой тэхнікі, усведамляюць сваю поўную залежнасць ад дзяржава-мананалістычнай сістэмы, пераканваюцца ў неабходнасці замены капіталізму новым грамадскім ладам, удзяюцца ў антыімперыялістычны патак.

Пастаянным клопатам Леніна было забеспячэнне адзінства рабочага класа. Грунтуючыся на вопыце рэвалюцыйнай барацьбы, на ўроках паслякастрычніцкага гадоў, калі апартуністычная палітыка пралетарскіх партый і саўдзейна-захававанню панавання буржуазіі ў многіх краінах Еўропы, Ленін заклікаў камуністаў не шкадаваць намаганняў, каб «уцягнуць у барацьбу супраць капіталу больш і больш шырокую масу рабочых» (т. 45, стар. 131). Леніну належыць распрацоўка ідэі адзінага рабочага фронту, узятай на ўзброены камуністычнымі партыямі. Выступаючы за саўдзейнасць дзеянняў усіх атрадаў пралетарыяту, яго палітычных партый і прафесійных арганізацый, Ленін вучыў не пастанупаць перакананымі, а рашуча адстойваць прынятыя рэвалюцыйнага марксізма, пралетарскага інтэрнацыяналізму.

Асноўным правільным кірункам буржуазнага ўплыву на пралетарыят, як і пры жыцці Леніна, застаецца правая сацыял-дэмакратыя. Яе палітыка аб'ектыўна дамагае мананольі і капіталістычнай дзяржаве стрымліваць рэвалюцыйны дзеянні пралетарыяту, тармозіць яго барацьбу за сацыялізм, падтрымлівае знеціню палітыку імперыялізму, праводзіць антыкамуністычны курс. Аднак усведамленне сапраўдных класавых інтарэсаў, інтарэсаў барацьбы супраць імперыялізму, за наддзейны правы мас, за дэмакратыі і мір усе гэтыя правы і ў асяроддзе сацыял-дэмакратыі. У сацыял-дэмакратычных масах расце ідэя аднаўлення адзінага фронту працоўных; у шыраку вылапаў у выніку праўдзяльнай камуністамі ініцыятывы на гэтым шляху ўжо дасягнуты пэўныя поспехі.

Перашкодаў на шляху аднаўлення адзінства пралетарскіх радоў былі і застаюцца ультра-«левыя» экстрэмісцкія плыні, якія, як адзначаў Ленін, з'яўляюцца «свайго роду параканаме на апартуністычныя граві рабочага руху» (т. 41, стар. 15). Цяпер «левы» рэвізіянізм яшчэ выступае, побач з правым апартунізмам, у якасці прамой зброі мананалістычнай буржуазіі. Барацьба за адзінства рабочага класа мае на ўвазе пераадоленне не толькі правага, але і «левага» апартунізму.

Абавязковай умовай перамогі ў рэвалюцыі Ленін лічыў стварэнне трыяльнай сістэмы саюзаў, якая аб'ядноўвала б рабочы клас з усімі сіламі, што самім ходам жыцця праігнаставаны ўладзе мананольі.

У большасці капіталістычных краін галоўным саюзнікам пралетарыяту на пераходным этапе застаюцца працоўныя сяляне. Перад іх стаяць гаспадары да машынай стадыі вытворчасці прыбывае да хуткага размывання сялянства. Мананольі і капіталістычная дзяржава асуджана на галечу і разарэнне асноўных сялянскіх масы, якія актыўна ўключаюцца ў рады ўдзяльнай антымананалістычнай кааліцыі.

Сучаснаму капіталізму ўласцівы нарастаючы антаганізм паміж мананалістычнай буржуазіяй і гарадскім сярэднім класам, які ўсё больш актыўна падтрымлівае рэвалюцыйны рабочы клас. Сярод саюзнікаў пралетарыяту ўсё больш сур'езную ролю пачынае адгрываць прагрэсывная інтэлігенцыя. Навукова-тэхнічная рэвалюцыя надзвычай паскорыла рассяленне інтэлігенцыі, ператварыла значную яе частку ў наёмных працоўных, якія, падваражваючы вытанчанай эксплуатацыі, збліжаюцца па сваіх інтарэсах і становішчу з рабочымі класам.

У рэвалюцыйны працэс удзяюцца новыя групы моладзі. Яна востра рэагуе на прынякнасці і бесперспектыўнасці свайго сацыяльнага становішча, усе больш актыўна ўзнімаецца на барацьбу супраць капіталістычнага ладу. Камуністы высока цэняць удзел маладзёжнага, у тым ліку і студэнцкага руху, бачачы ў ім адзін з важных фактараў агульнай антымананалістычнай барацьбы. Яны актыўна ўдзяляюцца ў гэтым руху, рашуча адстаюць ад маладзёжнай ультра-«левага» ініцыятывы, дамагаючы ёй вызваліцца з-пад уплыву пралетарыяту і лівяцкіх ідэяў, настойліва растлумачваючы бесперспектыўнасць выступленняў у адрыве ад агульнага патоку рэвалюцыйнай барацьбы рабочага класа.

Аналізуючы ход класавых бій у краінах капіталізму, Ленін падкрэсліваў, што класавыя супярэчнасці будучы непазбежна дасягаць усе больш вострыя, барацьба класаў будзе рабіцца ўсё больш напружанай. У гэтых умовах «могучы «начанача» ўзнікне і імкліва развіецца вострыя палітычныя крызісы, прычым прычыны іх могуць быць самыя розныя. «Калі ідзе ў наўхільнасці аб'ектыўна ўмовай глыбокага палітычнага крызісу», — адзначаў Ленін, — то самыя дробныя і найбольш, здавалася б, аддалены ад сапраўднага ачага рэвалюцыйнага канфлікту могуць мець самае сур'езнае значэнне, як павод, як пераагульваюча чашу кропля» (т. 17, стар. 280).

Гэта прадбачэнне вялікага правальна рэвалюцыі збываецца ў нашы дні, калі ў большасці краінах капіталізму разараўся ў выніку росту эканамічных супярэчнасцей, так і на аснове вострага абурэння шырокіх мас здзішлівай атмасферы ўсеагульнага дзяржава-мананалістычнага капіталізму. Гэты бійны ішчы раз маюць стыхійны характар. Тым больш значэнне набывае цяпер указанне Леніна быць на ўзброены патрабаванні моманту, ведаць настроі мас, не дапускіць адставання ад тэмпу масавага руху, у якім збіраецца рэвалюцыйны зарод.

15. Сур'езныя ўдары наносіць па сусветнай сістэме імперыялізму нацыянальна-вызваленчы рух. У наш час краіны, якія, паводле слоў Леніна, стагоддзімі ўтрымліваліся каланізатарамі «па-за гісторыю», ператварыліся з аб'екта палітыкі ў яе актыўнага ўдзяльніка. У гэтых краінах хутка расце аўтарытэт ідэі і практыкі сацыялізму.

Прыстаючы да новых умоў, што склаўся ў краінах, якія сталі на шляху развіцця, імперыялізм настаяна мяняе сваю тактыку. Ён звяртаецца да вядомай да ваенна-палітычнай тактыкі, але ідзе на будова матэрыяльных выдаткі, каб перамагчы нацыянальна-вызваленчы рух, разарушыць яго слабыя, найменш устойлівыя звяны. Пры гэтым імперыялістычная палітыка разлічваецца выкарыстаць імітатныя цяжкасці нацыянальных дзяржаў, іх эканамічную адстака.

У. І. Ленін неаднаразова падкрэсліваў велізарную гістарычную ролю нацыянальна-вызваленчых рух. «...важнейшая характэрная рыса гэтых краін, — пісаў ён, — з'яўляецца тое, што ў іх пануюць лічце дакапіталістычныя адносіны, з прычыны гэтага там не можа быць і гутаркі аб чыста пралетарскім руху» (т. 41, стар. 244). Іх характэрным прыкметам і цяпер застаюцца раз'яднанасць эканомікі, незваршанасць працэсу ўтварэння нацый і класаў.

У апошнія гады многія з маладых нацыянальных дзяржаў перажываюць палосу жорсткай класавай барацьбы, эканамічных зрываў, дзяржаўных пераваротаў і племянных між-убоі. На істотна-лічце і супярэчнасцях нацыянальных рэвалюцый спецыяльнае значэнне імперыялізм. Ён арганізуе контррэвалюцыйныя пачы, падтрымлівае антынародныя ваенныя диктатуры, рэдувае нацыяналізм і сепаратызм, спрабуе паралізаваць прагрэсывныя тэндэнцыі. Палітыка імперыялізму і рэакцыі процістаяць сілы, якія змагаюцца за сацыялістычную арыентацыю. Жыццё поўнаасцяпаўляе актуальнасць пастаўленай Леніным задачы ўмець прымяняць у саюсаблівых умовах дзяржаў, якія вызваліліся, агульныя прынятыя рэвалюцыйнай стратэгіі.

«...Напярэдня лічыць, — гаварыў Ленін, — што капіталістычная стадыя развіцця з'яўляецца немінуемай для адсталых народнасцей» (т. 41, стар. 246). Гісторыя пацвердзіла гэты ленынскі вывад. У новую эпоху народы, якія сцікнулі ярмо налаліям, калі іх узачальваюць рэвалюцыйныя сілы і калі яны апрацоўваць на падтрымку сусветнага сацыялізму, могуць ісці па шляху сацыяльнага прагрэсу, мношчыны капіталізму. Стаўшы на шлях такога развіцця, шэраг дзяржаў нацыяналізаваў буйную, а ў некаторых выпадках і сярэдняе прамысловасць, правяў агартарную рэформу, захавалі і напярэдняе сілы, абмялоўвае і выцягнае заместны капіталі, нясплоўна буржуазію.

Аднак для пераходу да сацыялізму, вучыць Ленін, недастаткова адміністрацыйнае эксплуатацыйнага, абагульчэнні вытворчасці, якія належыць ім. «...Патрэбна велізарны крок уперад у развіццё прадукцыйных сіл, трэба пераадолець супрацьпастаўленне (часта пачынаючы, якое асабліва ўпору і асабліва няжка падаецца пераадоленню) імітатны астацкі дробнай вытворчасці, трэба пераадолець велізарную сілу прывычкі і конасці, звязанай з гэтым астацкім» (т. 39, стар. 15). На шляху да перамогі сацыялізму ў нацыянальных дзяржавах ляжыць гістарычная паласа пераходнага ступеня грамадскага развіцця, калі наступова падох-

тоўваюцца матэрыяльны і сацыяльны перадачовы сацыялізм, складаецца рабочы клас і адданыя народу інтэлігенцыя.

Вялікае значэнне маюць ленынскія вывады аб тым, што гарантыя поспеху нацыянальна-вызваленчых рэвалюцый — у актыўным уключэнні мас і перш за ўсё растучага рабочага класа ў кіруючыя грамадства, у яго саюзе з сялянствам, у разгортванні шырокай дэмакратыі, у апоры на сусветны сацыялізм і міжнародны рабочы рух.

16. Важнейшая крыніца ўсеперамагаючай сілы ленынізма ў тым, што ў самой яго сутнасці закладена пралетарскі інтэрнацыяналізм. У паслядоўным ажыццяўленні прыняццю інтэрнацыяналізму Ленін бачыў сапраўды крыячары рэвалюцыйнасці ў нашы эпоху, залучае перамот рабочага класа, «Капіталіст ёсць сіла міжнародная, — гаварыў Ленін, — Каб яе перамагчы, патрэбна міжнародны саюз рабочых, міжнароднае брацтва іх» (т. 40, стар. 43).

Цэнтральным пытаннем інтэрнацыяналісцкай палітыкі Ленін лічыў правільнае спалучэнне нацыянальнага і інтэрнацыянальнага ў дзейнасці пралетарскіх партый, усіх атрадаў рэвалюцыйнага руху. Рашуча выступаючы супраць усякага нацыянальнага нігілізму, Ленін вучыў рэвалюцыйна-праўдзяльна ўлічваць нацыянальныя інтарэсы, абараняць прынятыя раўнапраўя ўсіх нацый, іх права на незалежнасць, самастойнасць развіцця. Ён тлумачыў, што барацьба за сацыялізм, за яго пабудову, за яго абарону — гэта і ёсць лепшы спосаб змагацца за нацыянальныя інтарэсы народа. Эфектыўнае выкананне кожнаму атрадам рэвалюцыйна-рабочага нацыянальнага і сацыяльнага вызвалення сваёй краіны з'яўляецца неабходнай перадачовай барацьба за агульны інтарэсы сусветнай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Разам з тым Ленін падкрэсліваў, што інтэрнацыяналісцкая палітыка не абмялоўваецца нацыянальнымі ўкладам і агульную справу сусветнага пралетарыяту. Вернасць пралетарскаму інтэрнацыяналізму ўключае ў сабе аб'яднанне ўсіх нацыянальных атрадаў рэвалюцыйных барацьбоў у адзіны саюз для перамогі над міжнародным імперыялізмам.

Не толькі пралетарыят буйных дзяржаў, але і рабочы клас невялікіх краін, змагаючыся за свае нацыянальныя права і інтарэсы, гаварыў Ленін, не павінен забываць свае абавязкі «змагацца супраць дробнанацыянальнай вузасці, замкнутасці, адасобленасці, за ўлік цэлага і ўсеагульнага, за падпарадкаванне інтарэсаў прыватнага інтарэсам агульнага» (т. 30, стар. 45). Усім ішчы падыход у канчатковым выніку азначае спалучэнне да нацыянальнаму, які з'яўляецца смяротным ворагам рэвалюцыйнай справы. Нацыяналізм з сваёй тактыкай раз'яднання і раабрабаванні, чым большы поспех вялікі завет збліжэння і аднаўлення пралетарыяту ўсіх нацый, усе гэтыя «улікі можа» (т. 7, стар. 325).

У ілустрацыйна абстаўніцтве пралетарскі інтэрнацыяналізм набывае асабліва актуальнасць, робіцца важнейшай перадачовай сацыяльнага прагрэсу, згуртавання ўсіх рэвалюцыйных сіл для далейшага наступлення на імперыялізм.

Практычны рэвалюцыйны вопыт, пачынаючы з Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, якая ўпершыню ў гісторыі паказала прыклад зліцця ў адно пакоў усіх рэвалюцыйных і дэмакратычных рухаў, даказвае глыбокую абгрунтаванасць і плённасць ленынскай пастаючай пытанна аб адзінстве рэвалюцыйных сіл. Перамога сацыялістычных рэвалюцый у вялікай групе краін, поспехі рэвалюцыйнага рабочага руху, перамога нацыянальна-вызваленчых рэвалюцый, станаўленне дзяржаў нацыянальна-вызваленчых — вольны плён адзінства, супрацоўніцтва і ўзаемадапамогі сіл міжнароднай сацыяльнай рэвалюцыі.

Міжнародная салідарнасць была і застаецца краевугольным каменем камуністычнага і рабочага руху. Адначасова вынісць улік канкрэтна-гістарычных асаблівасцей, своеасаблівасці абстаўніц, у якой даводзіцца дзейнічаць кожнай партыі, Ленін заўсёды адстаючы адзінства інтэрнацыянальнай тактыкі камуністычнага руху. Задача існаў у рабоце «Дыячана хвороба «левізны» ў камунізме», заключаецца ў тым заўсёды ў тым, каб умець прылажці агульны і асноўныя прынятыя камунізма да той своеасаблівасці адносіны паміж класамі і партыямі, да той своеасаблівасці аб'ектыўна развіцця да камунізму, якая ўласціва кожнай асобнай краіне і якую трэба ўмець вучыць, знайсці, угадаць» (т. 41, стар. 74). Адзінства ў асноўным, у карэнным, у істотным не парушаецца, а забяспечваецца, па Леніну, разнастайнасцю ў падрабязнасцях, у месцовых асаблівасцях, у прыёмах падыходу да справы.

Значэнне адзінства рэвалюцыйных сіл ўзрастае ў ходзе гістарычнага развіцця. Чым паўней выспаюцца аб'ектыўныя перадачовы сацыяльнага перавароту, чым большы поспех барацьбы за яго ажыццяўляюць, тым больш актыўнае станаўляецца класавая ворага, тым значней, больш важна забяспечыць трымае ўзаемадапамогу рэвалюцыйнаму.

Паўстагоддзя назад Ленін прызнаў неабходным уключыць у выпрабаваны баны заклік камуністаў: «Пралетары ўсіх краін, аднаіцеся!» і зварот да народаў калоній і залежных краін: «Пралетары ўсіх краін і прыгнечаныя народы, аднаіцеся!» Цяпер міжнародны камуністычны рух, верны ідэям Маркса — Энгельса — Леніна, выправаў новы лозунг, які аднаўляе сучаснаму, узабагацэнню паняццю рэвалюцыйнага пралетарскага інтэрнацыяналізму: «Народы

